

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

۱. یکی از مباحث الهیات که سخت برای همگان پر جاذبه است و در همه زمانها و همه مکانها با علاقه بی می‌گیرد، مبحث عدل الهی است. این مبحث، با انگیزه دادن به انسان‌ها برای کارهای خیر گره خورده است؛ چرا که می‌تواند با نشان دادن ژرفای اختیار انسان، اورا به کار خیر وادارد.

طبعاً تشویق انسان به بهره‌گیری از فرصتها و امکانات موجود برای بهینه‌سازی دنیا و آخرت، زمانی به شمر می‌رسد که انسان باور کند آگاه و مختار است و جبری در کار نیست. بلکه خدایی که او را آفریده، به او برنامه و توفیق می‌دهد و مدد می‌رساند تا زمینه را برای تکامل معنوی او فراهم سازد بدون اینکه مجبور ش بدارد.

۲. زمینه مهم دیگر در بحث عدل، تبیین حیطه مسئولیت انسان است. کریمہ راهگشای «إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا يَأْفَقُهُمْ» زمانی در فرهنگ فردی و اجتماعی نهادینه می‌شود که ما: اولاً اراده خود را « فعل واقعی » خود بدانیم. ثانیاً تأثیر ان در عوالم تکوین را نیز باور کنیم؛ و با توجه تمام به تقدیر الهی، تدبیر انسان و تأثیر آن در امور را نیز نادیده نگیریم.

۳. فایده و ضرورت دیگر بحث عدل الهی، پاسخی به بحث شرور، تقاوتهای، تبعیض‌ها، دشواری‌ها، شکست‌ها، نامرادی‌ها و ناملایمات زندگی است که از دیرباز، همزاد بشر بوده و همچنان هست. دنیاگذاری است گذرا، که به تعبیر حضرت امیر المؤمنین علی‌الله‌ی: «دار بالبلاء محفوفة و بالغدر معروفة». در این دنیا پرچالش چه باید کرد؟ تسليم ناملایمات شدن و توجیه شکست‌ها به بیان

شاعرانه که تصور شود «گلیم بخت کسی را که بافتند سیاه ...» یا تغییر فضا در حد توان؛ گزینه

دوم جز با قبول درونی اختیار انسان به نتیجه نمی‌رسد.

۴. بحث اخیر برای تمام بشر مطرح است. گستره ناملایمات چنان کلاف سردرگمی برای انسان می‌سازد که عامی و عالم را به خود مشغول می‌دارد. پیامد این مطلب، ظهور آثار فلسفی و ادبی فراوانی است که هر یک به بیانی و زبانی در مورد این امور ناگوار، از خود سلب مسئولیت کرده و گناه را به دیگران (فلک)، روزگار، چرخ گردون کجمدار، گبند دوّار، جبر تاریخ، شناس بد، بخت کج و ...) افکنده‌اند. رباعیات مناسب به حیام نمونه بارز این نگرش در ادبیات فارسی است. و این قصه همچنان ادامه دارد.

۵. میراث فرهنگی - عقیدتی گرانسنج شیعی در این زمینه سخن بسیار دارد. اما این سخنان مانند مواد معدنی در لایه‌های زیرین معدن‌های مختلف نهفته است که باید نه تنها استخراج شود، بلکه با پردازش مناسب عرضه شود. لذا کارشناسی جامع الاطراف باید، تا پیوسته و بی‌گست، پاسخ‌های مورد نیاز را از دل منابع معتبر برآورند.

برای این‌کار، از یک سوی باید پرسش‌ها را درست و دقیق بشناسد؛ با منابع نیز دقیق (به گونه درایت نه روایت محض) آشنا باشد؛ نسبت به شیوه این استخراج آگاه باشد و سرانجام، با سلیقه‌ای در خور، تار و پود سخن و محتوا را در هم آمیزد و به نیاز فکری نیازمندان پاسخ دهد.

۶. رسالت جهانی که دین حاتم دارد، از دیرباز ضرورتی گرینزپاپنیز برای سیر در آفاق اندیشه‌گی پدید آورده است، که مجاهدات مخلصانه سلف صالح، آینه‌ای بر انجام وظیفه صادقانه آنان در این وادی است. ولی در دنیای ارتباط - محور فعلی، این ضرورت جدی‌تر شده و تلاش سنگین‌تر می‌طلبد. سیر

شتابناک تحولات و گردنش آزاد اطلاعات در سطح جهان، همه گونه اندیشه و شبهه اندیشه را سوار بر موج ارتباطات به سرعت به هر کرانه دنیا، بلکه به هر گوشای از ذهن‌ها می‌برد.

اقضای این چگونگی کاری است در عرصه پاسخ‌گویی، بسی فراتر از مجاہدت پیشینیان.

۷. در میان فلاسفهٔ مغرب زمین، مسائل عدل‌اللهی به ویره در بحث شرور، بسیار بحث برانگیز است. ورود پخته و سنجیده در این عرصه اندیشه‌سوز، ضرورت تبیین وجه خردپذیر و پاسخ‌گوی نصوص وحیانی به مسائل فکری است. دنیای امروز ادعای محض را نمی‌پذیرد و برای این گونه پاسخ‌گویی‌ها مدرک و سند می‌خواهد که در قالب مقاله و پژوهش باید ارائه شود.

۸. در این شماره از سفینه، پروندهٔ ویره عدل‌اللهی را می‌بندیم. بیش از چهل گفتار در باب جوانب و ابعاد مختلف عدل‌اللهی که در این شش شماره (۵۰ تا ۵۵) منتشر شد، گوشاهی از ظرفیت فرهنگ غنی دو یادگار ماندگار رسول حاتم (یعنی قرآن و عترت) در این مسئلهٔ مهم را می‌نمایاند. نیک می‌دانیم که هنوز ناگفته‌های گفتی بسیار است، ولی امکانات محدود از یک سوی و ضرورت پرداختن به موضوع‌های دیگر، بیش از این مجال توجه به این مهم را به ما نمی‌دهد.

در اینجا باید سپاس مجدد خود را از نویسنده‌گان، داوران و ویراستاران که در نگارش، داوری و ویرایش مطالب کوشیدند، و نیز از خوانندگان فریخته که با حوصله و دقت مطالب را پی‌گرفتند، ابراز کنیم، بدان امید که در آینده نیز، همچنان باب این همکاری گشوده بماند. دوام توفیق آن‌ها را به دعای خیر حضرت بقیه الله ارواحنا فداء، از خدای حکیم مسئلت داریم.